

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8 hallituksen esityksen johdosta laiksi leimaverolain muuttamisesta

Eduskunta on 11 päivänä maaliskuuta 1988 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 14 laiksi leimaverolain muuttamisesta.

Tämän esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt ed. Laaksosen ym. lakialoitteen n:o 20 laiksi leimaverolain muuttamisesta. Eduskunta on lähettänyt aloitteen valiokuntaan 16 päivänä maaliskuuta 1988.

Johdannaismarkkinat

Arvopaperimarkkinoiden rinnalle on myös Suomessa kehittymässä organisoidut optio- ja termiinimarkkinat. Näillä johdannaismarkkinoilla käydään kauppaa johdannaisopimuksilla, joiden arvo perustuu jonkin toisen hyödykkeen, niin sanotun perushyödykkeen arvoon. Johdannaisopimuksia ovat optiot ja termiinit. Johdannaiskauppa tapahtuu yleensä arvopaperipörssissä erillisissä johdannaispörssissä, joita yleisesti kutsutaan optiopörsseiksi.

Arvopapereita koskeva optio on sopimus, jossa optionasettaja vastiketta vastaan antaa toiselle sopimuspuolelle, optionsaajalle, oikeuden ostaa tai myydä tietyn määrän arvopapereita sovittuun lunastushintaan tiettyä ajankohtana tai aikana. Optiosopimus voi myös koskea oikeutta saada arvopapereiden hinnan kehitystä kuvaavan tunnusluvun perusteella laskettu suoritus, jolloin kyseessä on niin sanottu indeksioptio. Optiot eroavat termiineistä siinä suhteessa, että termiineissä molemmat osapuolet ovat velvollisia täyttämään sopimuksen. Myös termiinit voivat pohjata arvonsa indeksiin. Tietyn tyyppisiä sopimusehdoiltaan vakioituja termiinejä kutsutaan myös futuureiksi.

Organisoiduilla johdannaismarkkinoilla käydään kauppaa vakioidulla johdannaisopimuksilla. Sopimusehtojen vakiointi takaa sen, että sopimukset ovat jälkimarkkinakelpoisia ja

kaupankäynti niillä on optiopörssissä mahdollista.

Johdannaismarkkinoiden toiminta jakaantuu varsinaiseen markkinapaikkaan ja kauppohen selvittelytoimintoon. Optiopörssin tehtävänä on toimia markkinapaikkana, jossa optioiden ja termiinien hinnanmuodostus tapahtuu. Johdannaismarkkinoilla kauppooja ei tehdä suoraan varsinaisen optionasettajan ja optionsaajan välillä. Optionasettajan ja optionsaajan keskinäinen välitön sopimussuhde korvataan vastaavilla optiosopimuksilla yhtäältä optionasettajan ja selvittely-yhteisön ja toisaalta selvittely-yhteisön ja optionsaajan välillä. Johdannaiskauppa syntyy varsinaisen optionasettajan ja optionsaajan tarjousten yhteydessä optiopörssin markkinapaikassa, jonka jälkeen selvittely-yhteisö hyväksyy kaupan eli rekisteröi yhtäältä itsensä ja optionasettajan ja toisaalta itsensä ja optionsaajan väliset sopimussuhteet.

Johdannaismarkkinoiden toiminnan kannalta tärkeä markkinaosapuoli on markkinatakaaja. Markkinatakaaja on sitoutunut jatkuvasti ilmoittamaan tietyn johdannaisopimuksen tai tiettyjen johdannaisopimusten osalta kurssin, jolla hän on valmis ostamaan tai myymään kyseisiä johdannaisopimuksia. Siten hän takaa sen, että optiopörssissä on aina sekä ostottä myyntihinta johdannaisopimuksille.

Ehdotetut muutokset

Leimaverolain 8 luvussa on säädetty arvopaperin myynnistä ja vaihdosta suoritettavasta leimaverosta. Leimaverolain 54 §:ään sisältyvää arvopaperin määritelmää on lain säätämisen eli vuoden 1943 jälkeen tarkistettu ainoastaan sijoitusrahastolaista johtuvien verolainsäädännön muutosten yhteydessä, jolloin lainkohtaan lisättiin maininta sijoitusrahastoosuuksista.

Koska johdannaismarkkinat ovat riippuvai-

sia perushyödykkeen markkinoista, voi syntyä vääristymiä, jos leimaverokohtelu on erilainen johdannaismarkkinoilla ja arvopaperimarkkinoilla. Leimaverotus ehdotetaan ulotettavaksi organisoitujen johdannaismarkkinoiden sellaisiin optioihin ja termineihin, joissa johdannaisopimukset pohjaavat arvonsa siirtoleimaveronalaisiin arvopapereihin. Ehdotettu muutos toteutettaisiin ottamalla leimaverolakiin aikaisemmin kumotun 9 luvun tilalle uusi 9 luku, joka sisältäisi erityissäännökset johdannaisopimuksista. Lisäksi ehdotetaan leimaverolain 55 §:ään lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan mainittuja uuden 9 luvun säännöksiä sovellettaisiin myös niihin arvopapereiden luovutuksiin, jotka perustuvat vakioituihin johdannaisopimuksiin ja jotka toteutetaan vakioitujen johdannaisopimusten kaupan selvittelytoiminnan harjoittajan välityksellä.

Ehdotetun leimaverolain 58 §:n mukaan leimaverolaissa tarkoitetaan vakioiduilla johdannaisopimuksilla vakioituja optioita ja terminejä, jotka koskevat leimaverolain 54 §:ssä tarkoitettuja arvopapereita tai tällaisten arvopapereiden hinnan kehitystä kuvaavan tunnusluvun perusteella laskettavaa suoritusta. Vakioitujen johdannaisopimusten kaupan selvittelytoiminnan harjoittaja on lakiehdotuksen 59 §:n mukaan velvollinen suorittamaan johdannaistoimista leimaveroa. Leimaverolain 60 §:n 1 momentissa ehdotetaan määriteltäväksi, mitkä vakioitujen johdannaisopimusten johdannaistoimet ovat leimaveronalaisia. Ehdotetussa leimaverolain 60 §:n 2 momentissa määriteltäisiin ne tapaukset, joissa markkinatakaan kanssa tehdyt johdannaistoimet eivät olisi leimaveronalaisia.

Lakiehdotuksen 61 §:n mukaan leimaveroa olisi suoritettava yksi prosentti preemiosta, lunastushinnasta, arvopapereiden myyntihinnasta tai hyvitetystä nettoarvosta, joihin ei lueta selvittelytoiminnan harjoittajan kantamia maksuja ja välityspalkkioita. Selvittelytoimin-

nan harjoittajan olisi lakiehdotuksen 62 §:n mukaan laadittava kuukausittain johdannaisvaihtoaan osoittava laskelma ja suoritettava leimaveron lääninverovirastolle viimeistään seuraavan kuukauden 10 päivänä.

Varsinainen laajamittainen johdannaiskauppa alkanee Suomessa kuluvan kevään aikana, joten laki olisi saatettava voimaan mahdollisimman pian ja mahdollisuuksien mukaan ennen johdannaiskaupan aloittamista.

Lakialoitteen n:o 20 mukaiseen lakiehdotukseen sisältyvät samat vakioitujen johdannaisopimusten leimaverotusta koskevat säännösethdotukset kuin hallituksen esityksen mukaiseen lakiehdotukseenkin. Lisäksi lakialoitteen mukaan muutettaisiin leimaverolain 55 §:ää siten, että arvopapereiden samoin kuin eräiden niihin verrattavien sijoitusten koskevien todistusten ja muiden asiakirjojen siirtoleimaveron olisi aina muulloin 1,6 prosenttia paitsi ensimmäisen asunnon hankintaan liittyvä arvopaperi olisi vapaa siirtoleimaverosta.

Valiokunta on käsitellyt asian ja todennut hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen tarkoituksenmukaiseksi. Hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen valiokunta on päättänyt asettua puoltamaan hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä. Valiokunta on kuitenkin tehnyt lakiehdotuksen 55 §:n 2 momenttiin ja 60 §:n 2 momentin 3 kohtaan sanonnallisia tarkistuksia, joiden tarkoituksena ei ole muuttaa säännösethdotusten asiallista sisältöä.

Käsitlemässä aloitteen suhteen valiokunta on asettunut kielteiselle kannalle.

Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen näin kuuluvana:

Laki**leimaverolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 6 päivänä elokuuta 1943 annetun leimaverolain (662/43) 92 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on 15 päivänä elokuuta 1980 annetussa laissa (608/80), ja 100 a §, sellaisena kuin se on muutettuna 11 päivänä elokuuta 1978 annetulla lailla (620/78) ja edellä mainitulla 15 päivänä elokuuta 1980 annetulla lailla, sekä

lisätään 55 §:ään, sellaisena kuin se on 19 päivänä joulukuuta 1986 annetussa laissa (963/86), uusi 2 momentti sekä lisätään lakiin siitä 28 päivänä lokakuuta 1983 annetulla lailla (808/83) kumotun 9 luvun sijaan uusi 9 luku seuraavasti:

55 §

Arvopapereiden *luovutuksista*, jotka perustuvat vakioituihin johdannaissopimuksiin ja *tapahtuvat* vakioitujen johdannaissopimusten kaupan selvittelytoiminnan harjoittajan välityksellä, *on leimavero kuitenkin suoritettava* 9 luvun säännösten mukaisesti.

9 luku

Vakioidut johdannaissopimukset

58 ja 59 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

60 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Leimaveronalaisia eivät kuitenkaan ole markkinatakaajan kanssa tehdyt 1 momentin 1, 3 ja 4 kohdassa tarkoitetut johdannaistoimet,

(1 ja 2 kohta kuten hallituksen esityksessä)

3) jos markkinatakaajalle johdannaistoimista syntyneet vastuut on suljettu (*poist.*) saman päivän aikana.

61, 62, 92 ja 100 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

Samalla valiokunta, jonka käsittelyn pohjana on ollut hallituksen esitys, ehdottaa,

että lakialoitteeseen n:o 20 sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Helsingissä 18 päivänä maaliskuuta 1988

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Mäki-Hakola, varapuheenjohtaja Luttinen, jäsenet E. Aho, Ajo, Hokkanen, Laaksonen, Maijala, Malm, Pekkarinen (osittain), Rusanen, Sasi,

Savolainen ja Vähäkangas sekä varajäsenet Ahonen, Hämäläinen, Paakkinen (osittain), Riihijärvi, T. Roos (osittain), Siitonen, Tiuri ja Vihriälä.

Vastalause

Hallitus esittää leimaverolakia täydennettäväksi siten, että leimaveroa perittäisiin kehitysmässä olevien optio- ja termiinimarkkinoiden varallisuuden siirroista.

Hallituksen esitykseen sisältyviä ehdotuksia optio- ja termiinimarkkinoiden varallisuuden siirtojen saattamisesta leimaverolle on pidettävä perusteltuina. Tämän lisäksi ehdotamme leimaveron ulottamista notariaattitalletuksiin, yritys-, kunta- ym. todistusten kauppaan, Suomen ja ulkomaiden välisiin pitkä- ja lyhytaikaisiin suoriin sijoituksiin ja portfoliosijoituksiin.

Todettakoon, että leimaverollisiksi ehdottamamme rahamarkkinasijoitukset olivat 31.8.1987 määrältään:

— notariaattisijoitukset 13,1 miljardia markkaa,

— pankkien sijoitustodistukset 19,4 miljardia markkaa,

— yritystodistukset 7,7 miljardia markkaa,

— valtion velkasitoumuslainat 1,6 miljardia markkaa ja

— kuntatodistukset 0,1 miljardia markkaa.

Emme pidä oikeana sitä, että optio- ja termiinimarkkinoiden varallisuuden siirroista pe-

rittäisiin vain 1 %:n leimavero. Aiemmin pörssiosakkeista perittiin leimaveroa 1,4 %, mutta Sorsan IV hallitus alennutti veron 1 %:ksi, vaikka samaan aikaan pörssin ulkopuolella myydyistä osakkeista, jotka ovat pääasiassa asunto-osakkeita, peritään 1,6 %:n leimavero. Leimaveroprosenttien tämänsuuntainen erilais-taminen osoittaa, että silloinen hallitus halusi suosia pörssissä keinottelua, mutta rangaista perhettä perustavaa nuorta. Tästä linjasta haluaa nykyinen hallitus myös pitää kiinni. Optiot ja futuurit ovatkin nykyistä hallitusta lähempänä kuin ensiasuntoa hankkivan huoli.

Me yritimme viime vuonna turhaan ehdottaa ensiasunnon vapauttamista leimaverosta, mutta hallituspuolueet eivät sitä halunneet.

Viittaamme tässä yhteydessä ed. Seppäsen ym. lakialoitteeseen n:o 95/1987 vp. laiksi leimaverolain muuttamisesta.

Ehdotammekin,

että Eduskunta hyväksyisi hallituksen esityksen n:o 14 ja lakialoitteen n:o 20 pohjalta seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

leimaverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 6 päivänä elokuuta 1943 annetun leimaverolain (662/43) 55 §, sellaisena kuin se on 19 päivänä joulukuuta 1986 annetussa laissa (963/86), 92 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on 15 päivänä elokuuta 1980 annetussa laissa (608/80) ja 100 a §, sellaisena kuin se on muutettuna 11 päivänä elokuuta 1978 annetulla lailla (620/78) ja edellä mainitulla 15 päivänä elokuuta 1980 annetulla lailla, sekä

lisätään (poist.) lakiin siitä 28 päivänä lokakuuta 1983 annetulla lailla (808/83) kumotun 9 luvun sijaan uusi 9 luku seuraavasti:

55 §

Arvopapereita myydessä tai vaihdettaessa on leimaveroa suoritettava 1,6 prosenttia kaup-pahinnasta tai vaihtoarvosta. Leimaveroa ei kuitenkaan peritä, milloin arvopaperit liittyvät asuinhuoneiston kauppaan ja kyseessä on osta-jan ensimmäinen oma asunto.

Se, mitä 1 momentissa on sanottu arvopape-reista, koskee myös pankkien sijoitustodistuk-sia, yritystodistuksia, valtion velkasitoumuslai-noja ja kuntatodistuksia sekä niihin verrattavia sijoituksia samoin kuin notariaattitalletuksia

ynnä suoria sijoituksia tai arvopaperisijoituk-sia ulkomailta Suomeen ja Suomesta ulkomail-le.

(3 mom. kuten 2 mom. valiokunnan mietin-nössä)

9 luku

Vakioidut johdannaissopimukset

58—60 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

61 §

Leimaveroa on suoritettava *1,6 prosenttia* preemiosta, lunastushinnasta, arvopapereiden myyntihinnasta tai hyvitetystä nettoarvosta, joihin ei lueta selvittelytoiminnan harjoittajan kantamia maksuja ja välityspalkkioita.

62, 92 ja 100 a §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 18 päivänä maaliskuuta 1988

Timo Laaksonen

Juhani Vähäkangas

